

Jeanette Morang eerste vrouwelijke fregatcommandant

‘Het wordt voor vrouwen steeds normaler een militair beroep te kiezen’

Kapitein-luitenant-ter-zee Jeanette Morang is sinds 12 januari 2007 commandant van het luchtverdedigings- en commandofregat ‘Hr. Ms. De Ruyter’. Ze is de eerste vrouw die een dergelijke functie bij de Koninklijke Marine bekleedt. *Maritiem Nederland* mocht een dagje met haar meevaren.

FLEUR VAN DER LAAN

An de kade van de Marinehaven in Den Helder ligt het luchtverdedigings- en commandofregat (LCF) ‘Hr. Ms. De Ruyter’. Op het achterdek staat commandant Jeanette Morang in de houding en verwelkomt een lange stroom defensieattachés in uniform. Deze vaardag moet de attachés bekendmaken met doel, samenstelling en werkwijze van de Nederlandse krijgsmacht.

Het fregat is gereed voor vertrek naar zee. Op de rede van

Den Helder heeft een helikopterdemonstratie plaats, waarna op open zee een demonstratie schieten met het 127 mm kanon plaatsvindt. Tijdens de passage naar buiten houdt het hoofd van de Directie Operaties van het Commando Zeestrijdkrachten voor de attachés een lezing over de Koninklijke Marine.

HOEVEEL MANSCHAPPEN ZIJN ER NORMAAL AAN BOORD?

Morang: “De volledige bemanning is 176 koppen. Daarnaast kan het schip een staf tot vijftig personen accommoderen. In totaal

hebben we 227 bedden aan boord. Door de gasten zijn we vandaag met ongeveer 250 personen.”

De dieselmotoren zijn gestart en twee sleepboten slepen de De Ruyter de zwaikom van de haven in.

HOE WORDT IEMAND COMMANDANT?

“De personeelsdienst van de Koninklijke Marine bekijkt wie ervoor in aanmerking komt. Kandidaten moeten een aantal functies hebben doorlopen om over de juiste ervaring te beschikken. In overleg met diverse functionarissen wordt vervolgens een zogenoemd commandoplan opgesteld dat de Commandant der Zee-strijdkrachten uiteindelijk moet goedkeuren. Dit is een continu proces, want de plaatsingsduur als commandant is doorgaans maximaal twee jaar. Ik heb eerder het commando gevoerd op de mijnenjager ‘Hr. Ms. Alkmaar’.”

HOE ZIET UW TOEKOMST OP DE DE RUYTER ERUIT?

“Het is niet zozeer mijn toekomst, maar meer de toekomst van de De Ruyter. Ik ben hier geplaatst voor anderhalf jaar. We zijn met de bemanning voor een bepaalde plaatsingsduur verbonden aan dit schip. De vaarprogramma's van de diverse marineschepen zijn vastgelegd in het Operationeel Jaarplan (OJP). Wie aan boord van een bepaald schip geplaatst is, doet mee aan het vaarprogramma voor dat schip. Op 9 mei zijn we voor circa zes weken naar zee vertrokken voor deelname aan een internationale oefening. We benutten deze periode om de geoefendheid van de bemanning op het gebied van luchtverdediging, onderzeebootbestrijding en oppervlakteoorlogvoering te verbeteren. Daarnaast trainen we boardingoperaties. Verder heeft iedereen aan boord een rol bij de bestrijding van averij. Ook op dit gebied zullen we veelvuldig oefenen.

We zijn uiteraard niet continu op zee. In deze periode bezoeken we diverse havens. In het najaar wordt de De Ruyter mogelijk ingezet in het kader van UNIFIL. Indien de politiek besluit tot voortzetting van de Nederlandse bijdrage aan de maritieme taakgroep voor de kust, zal de De Ruyter ‘Hr. Ms. Van Speijk’ aflossen.”

H R . M S . D E R U Y T E R (F 8 0 4)

Het luchtverdedigings- en commandofregat ‘Hr. Ms. De Ruyter’ is een van de vier modernste fregatten van de Koninklijke Marine. Het schip is te water gelaten op 13 april 2002 en door de Koninklijke Schelde scheepswerf overgedragen en in dienst gesteld bij de Marine in april 2004.

Het fregat maakt deel uit van de ‘nieuwe’ Koninklijke Marine die met deze oorlogsbodems naast het klassieke zeegevecht nu ook vanuit kustwateren ondersteuning biedt aan landoperaties.

- **Waterverplaatsing** 6.050 ton
- **Afmetingen (L x B)** 144 x 18,87 meter
- **Diepgang** 7,3 meter
- **Snelheid** 29 knopen
- **Voortstuwing** 2 Wärtsilä 16V26 dieselmotoren van 13.600 pk; 2 Rolls Royce Spey SM1A gasturbines van 52.300 pk
- **Bemanning** 176, en accommodatie voor een staf van nog eens 50 personen.

Bewapening

- 127 mm Oto Breda-kanon
- Mk 41 Vertical Launch System, geschikt voor diverse soorten raketten, waaronder Tomahawk kruisvluchtwapens
- Harpoon anti-schipraketten
- Goalkeeper (snelvuurkanon), .50-mitrailleurs
- Mk 46 Torpedo-wapensysteem
- NH-90 helikopter met wapen- en sensorsystemen voor onderzeebootbestrijding en oppervlakteoorlogvoering en transport en reddingstaken
- Diverse radarsystemen en een sonar voor onderzeebootdetectie

HOEVEEL RUIMTE IS ER VOOR EIGEN INITIATIEF?

“Wij krijgen ons vaarprogramma. Waar je heengaat en wat je gaat doen, wordt van bovenaf opgedragen. De invloed die je hier als commandant op kunt uitoefenen, is zeer beperkt. De wijze waarop je vervolgens invulling geeft aan de opdracht, biedt wel ruimte voor eigen initiatief. Wij zijn een dorp op zee. Een kleine gemeenschap waarbinnen we de zaken naar eigen inzicht zo goed mogelijk regelen.”

KWAM UW PROMOTIE ALS EEN VERRASSING?

“Eigenlijk is er geen sprake van een promotie, maar van een benoeming. Ik had al mijn huidige rang voordat ik aan boord van de De Ruyter werd geplaatst. Iedere officier die in het commandoplan is opgenomen, wordt hierin vooraf gekend. Voor de meeste zeeofficieren is het een stille wens om commandant van een fregat te zijn, maar niet iedereen wordt het uiteindelijk. Ik heb alle reguliere stappen doorlopen en plaatsingen aan boord van schepen gehad om me te kwalificeren als commandant. Voor mij was het een heel bijzonder moment toen ik hoorde dat ik daadwerkelijk op de nominatie stond.”

ZIJN ER MEER VROUWEN DIE BINNENKORT COMMANDANT WORDEN?

“Voor de mijnenjagers is er zeker een aantal vrouwelijk collega's dat hiervoor in aanmerking komt. Het moet echter ook in de lijn liggen van hun persoonlijke ambitie en privéleven. Voor een fregat zie ik niet direct een potentiële kandidaat. In mijn eigen generatie was het aantal vrouwen dat naar het Koninklijk Instituut voor de Marine ging om officier te worden nog klein. Het percentage vrouwen op de vloot wordt wel steeds groter. Het wordt steeds normaler om als vrouw voor een militair beroep te kiezen.”

HEBT U TUSSENDOR OOK AAN DE WAL GEWERKT?

“Ja, diverse malen. Ik was in 1999 Hoofd Inlichtingen en Operaties bij de Kustwacht NA&A (Nederlandse Antillen en Aruba, red.) in het Caribisch gebied. Zo'n functie is iets heel anders dan bij de Marine. Het heeft te maken met varen en de inzet van schepen en vliegtuigen, maar je zit daar wel in een multiculturele organisatie. De Kustwacht NA&A is een konink-

rijksorganisatie waarin Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba samenwerken. Enerzijds is de Kustwacht verantwoordelijk voor controle en opsporing in de territoriale wateren van de Nederlandse Antillen en Aruba, anderzijds voor *search and rescue* (het redden van drenkelingen en schepen in nood). Het is heel anders werken dan hier in Nederland bij de Koninklijke Marine, met allemaal gelijkgestemde mensen. Het is moeilijk om je voor te bereiden op het werken in een multiculturele organisatie. Je leert wel hoe je moet omgaan met verschillende culturen.”

Het fregat vaart inmiddels op eigen kracht het zeegat uit. Een helikopter suist rakelings langs de brugvleugel. Kikvorsmannen tuimelen vanuit de zijdeur in zee en worden even later weer opgetakeld.

WELKE FUNCTIE HEEFT DIT FREGAT BIJ CALAMITEITEN?

“De mogelijkheden van een fregat beperken zich tot de maritieme omgeving en het land direct aan de kust. Als zich calamiteiten op het land voordoen, heeft Defensie in geval van nood personeel beschikbaar om de civiele autoriteiten te ondersteunen met mensen en materieel. Bij de Nederlandse Antillen en Aruba is altijd een stationsschip van de Koninklijke Marine aanwezig. Dit schip ondersteunt de Kustwacht bij het bestrijden van drugsmokkel via de eilanden.

Zeker in het orkaanseizoen is dit schip tevens belangrijk voor het transporteren van personeel en goederen. Verder ondersteunt technisch personeel bij het herstellen van waterleidingen en dergelijke. Ook is het schip prima geschikt als calamiteiten-coördinatiecentrum, omdat het over allerlei verbindingsmiddelen beschikt.

Voor het verlenen van hulp op zee bij Nederland fungeren een fregat en een mijnenbestrijdingsvaartuig als ‘schip van de wacht’. Zij kunnen mijnen ruimen, smokkel tegengaan, milieuvervuilers aanhouden, patrouilles uitvoeren, de scheepvaart beschermen bij een terroristische dreiging en evacuaties uitvoeren via zee.”

WAAROM HEBT U NIET VOOR DE TECHNISCHE KANT GEKOZEN?

“Omdat ik dat minder interessant vind. Ik wil varen met het schip!”

ZITTEN ER IN DE MACHINERKAMER VROUWEN?

“Het opvolgend hoofd Technische Dienst is een vrouw. Ze vindt sleutelen leuk.”

‘De wijze waarop je invulling geeft aan een opdracht, biedt ruimte voor eigen initiatief’

WAT ZIJN UW WERKTIDEN?

“Binnenliggend van acht tot kwart voor vijf, maar het werk stopt eigenlijk nooit. Als het druk is werk ik meestal tot een uur of half tien ‘s avonds: administreren met één oog op het televisiejournaal. Op zee ben je 24 uur per dag, zeven dagen per week bezig.”

WAT DOE U IN UW VRIJE TIJD AAN BOORD?

“Tja, boeken lezen. We hebben een studieverblijf met computers. En sporten. Er is een fitnessruimte. We zijn bezig die verder uit te breiden met een loopband, stepapparaat en gewichten.”

In de commandocentrale bereidt men het schieten met het kanon voor. In de ruimte ernaast vindt een korte uitleg plaats: “Storing in APAR-plaat nummer vier, dus we zullen over stuurboord moeten gaan vuren. 127 mm kanon geladen, zeven patronen, snelheid 807 m/s, gesimuleerd doel op afstand van 14.000 yard (11,8 km), schootdiepte 26.000 yard (23,8 km). Veiligheidsmarge in hoogte 28.000 voet (8,5 km), elevatie van kanon is nul, einde briefing, op de posten!” De knal is oorverdovend en dreunt door in de borst. Kruiddamp omhult de attachés op de brugvleugel.

DE MARINE HEEFT DE LAATSTE JAREN MOETEN INKRIMPEN. HEEFT NEDERLAND NOG WEL GENOEG MATERIEEL OM ZICH TE VERDEDIGEN?

“Inderdaad, de Koninklijke Marine is nu in aantal een vage afspiegeling van wat zij was. Anderzijds is het uit de tijd om nog te denken aan een frontale aanval op Nederland. Wereldwijd is nu de filosofie, dat als je niets doet aan de ellende op afstand, het vanzelf jouw kant opkomt. Waar we met de Koninklijke Marine prima aan bijdragen, is het stabiliseren van de internationale rechtsorde. We proberen twintig jaar vooruit te kijken en daar ons materieel op af te stemmen. Het huidige motto is ‘Veiligheid op en vanuit zee’. Met de komst van de twee Landing Platform Docks ‘Rotterdam’ en ‘Johan de Witt’ heeft de Koninklijke Marine haar mogelijkheden significant verbeterd.”

HOE MODERN IS HR. MS. DE RUYTER INTERNATIONAAL GEZIEN?

“Ook wereldwijd is dit fregat behoorlijk revolutionair, door de integratie van sensoren met de wapensystemen. De commandocentrale is zodanig ingericht, dat

KTLZ Morang aan het werk op de brug van ‘Hr. Ms. de Ruyter’.

je daarvandaan alles kunt bedienen en waarnemen. Ook in de radars zijn de nieuwste technieken verwerkt. De Duitsers varen hier ook mee, alleen hebben zij de informatie minder geïntegreerd gepresenteerd in de systemen van de commandocentrale.

Door de Stealth-techniek is het schip minder makkelijk detecteerbaar. Hierbij moet je denken aan een geminimaliseerde radarreflectie en een beperkte visuele detectie door de speciale vorm van het schip.”

U BENT GETROUWD MET EEN MARINEMAN?

“Ja, ik heb mijn man leren kennen toen hij dienstplichtig arts was bij de Koninklijke Marine in 1991. Hij was scheepsarts.”

JULLIE VOEREN OP HETZELFDE SCHIP?

“Ja, maar ik ben vrij snel naar een ander schip gegaan. Hij is mijn vriend geworden en is na zijn dienstplicht bij de Marine gebleven.”

HOEVEEL TIJD PER JAAR BENT U OP ZEE?

“Dat hangt van het programma af, maar gemiddeld 120 dagen

JEANETTE MORANG (41)

- Opleiding Koninklijk Instituut voor de Marine (1983-1986)
- Praktische bedrijfsintroductie aan boord ‘Hr. Ms. Zuiderkruis’ en ‘Hr. Ms. Callenburgh’ (1986-1987)
- Studie Bedrijfskunde, Groningen (1987)
- Wachtofficier ‘Hr. Ms. Callenburgh’ (1987)
- Opleiding commandocentraleofficier (1989)
- Luchtverdedigingsofficier (LVO) ‘Hr. Ms. Van Kinsbergen’ en ‘Hr. Ms. Tromp’
- Luchtverdedigingsofficier Area (LVO-A) geleidewapenfregat ‘Hr. Ms. Tromp’ (1991-1993)
- Staffunctie bij voormalige Commandant Zeemacht Nederland, Den Helder (1993-1994)
- LVO-A luchtverdedigingsfregat ‘Hr. Ms. Witte de With’ (1995-1997)
- Commandant mijnenjager ‘Hr. Ms. Alkmaar’ (1997)
- Hoofd Inlichtingen en Operaties, Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba in het Caribisch gebied (1999-2003)
- Staffunctie bij de Marinestaf in Den Haag (2003-2004)
- Hogere Defensievorming op het Instituut Defensie Leergangen (2005-2006)
- Eerste Officier LCF ‘Hr. Ms. De Zeven Provinciën’ (2006)
- Commandant LCF ‘Hr. Ms. de Ruyter’ (2007)

per jaar. Dit betekent dat je 180 dagen van huis bent, want havenbezoeken horen er ook bij. Ik heb ook meegemaakt dat ik 320 dagen weg was, dat was in 1990.”

WAT IS MOMENTEEL DE PENSOENGERECHTIGDE LEEFTIJD BIJ DE MARINE?

“Toen ik in 1983 in dienst kwam, was de leeftijd voor functioneel leeftijdsontslag voor officieren 53 jaar. Inmiddels is het tussen de 60 en 65 jaar. Ik zit nog in een overgangsregeling, dus ik moet nog tot ik 59,5 jaar ben.”

ZO LANG WILT U HET OOK VOLHOUDEN?

“Ja, ik ga hierna weer een walfunctie vervullen. Voorlopig heb ik het naar mijn zin bij de Koninklijke Marine.”

Twee sleepboten trekken ons achteruit langs de kade. Aan dek ziet het blauw van de matrozen. Na vijf vergeefse pogingen om het keesje tegen de wind in naar de wal te gooien, wordt de lijnschutter ingezet. Ook deze houdt geen rekening met de wind en schiet de lijn over het voordek van het Chileense schip aan de andere zijde van de kade. We liggen nu aan de trossen en de navigatieofficier op de brugvleugel heeft contact met de schipper op de bak: “Vraagje, schipper, liggen we goed afgemeerd?” De schipper begint een opsomming te geven van de zaken die tijdens de aankomst zijn misgegaan, maar de officier onderbreekt hem: “Schipper, dit was een vraag! Ik neem aan dat het antwoord ‘ja’ of ‘nee’ is?”

Commandant Jeanette Morang neemt afscheid van de bezoekers. Het schip wordt in gereedheid gebracht voor een zes weken durende missie richting Scandinavië, waar Nederland in samenwerking met andere landen oefeningen gaat houden. Gothenburg is de eerste haven die de De Ruyter daar aandoet. De missie eindigt met de Kieler Woche. |

Foto's: Audiovisuele Dienst Defensie/Koninklijke Marine

www.marine.nl